

Sygn. akt IV Ua 24/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2022 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: sędzia Dorota Załęska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 11 stycznia 2022 roku w Sieradzu

sprawy z odwołania A. C.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Ł.

z dnia 21.06.2021 r. znak: (...)

w sprawie A. C.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Ł.

o zwrot nienależnie pobranego zasiłku chorobowego

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Rejonowego w Sieradzu - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27.10.2021 roku sygn. akt IV U 173/21

zmienia zaskarżony wyrok i oddała odwołanie.

IV Ua 24/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 21 czerwca 2021 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Ł. ustalił nadpłatę zasiłku chorobowego za okres od 18.02.2020r. do 17.04.2020r. oraz od 03.01.2021r. do 30.01.2021r. w kwocie 880zł i zobowiązał A. C. do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że A. C. podjął zatrudnienie na umowę zlecenia w okresach od 8.03.2020r. do 30.03.2020r. i od 8.01.2021r. do 20.01.2021r., tj. w okresie orzeczonej niezdolności do pracy. Ubezpieczony wykonywał więc w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową i wykorzystywał zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia. Zatem zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz. U. z 2021r., poz. 1133) traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Od powyższej decyzji A. C. wniósł odwołanie, domagając się jej zmiany i orzeczenie, że nie jest zobowiązany go do zwrotu pobranego zasiłku. W uzasadnieniu wskazał, że na zwolnieniu lekarskim przebywał po wypadku, w wyniku którego doznał urazu zmiążdżeniowego śródręcza lewej (dominującej) ręki i amputacji palców II-V lewej ręki na poziomie śródręcza. Nie był w stanie wykonywać ciężkich prac fizycznych w gospodarstwie. Od kilku lat sprawuje funkcję sołtysa, z czym związane jest wykonywanie pewnych obowiązków na rzecz społeczności lokalnej. Obowiązki z umów zlecenia, na które powołał się organ rentowy, wykonał jednego dnia, częściowo telefonicznie. Czynności z umowy zlecenia były wykonane w krótkim czasie i przez swój charakter w żaden sposób nie mogły przedłużyć

rekonwalescencji ubezpieczonego. Odwołujący powołał się na orzecznictwo sądowe, zgodnie z którym wykonywanie zadań samorządowych, czy społecznych jest na tyle ważne dla społeczności lokalnej, że nie powoduje utraty prawa do zasiłku chorobowego. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z 27 października 2021r. Sąd Rejonowy w Sieradzu Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że A. C. nie jest zobowiązany do zwrotu zasiłku chorobowego w kwocie 880zł., za okresy wskazane w zaskarżonej decyzji.

Wyrok poprzedziły następujące ustalenia faktyczne i ocena prawna:

A. C. ma 28 lat. Z zawodu jest rolnikiem. W okresach wskazanych w decyzji KRUS przebywał na zwolnieniach lekarskich po wypadku, w wyniku którego doznał urazu zmiążdżeniowego śródrecza lewej (dominującej) ręki i amputacji palców II-V lewej ręki na poziomie śródrecza. Nie pracował w gospodarstwie rolnym w czasie zwolnienia lekarskiego. Obecnie przebywa na rencie chorobowej z tego tytułu. Ubezpieczony od kilku lat sprawuje funkcję sołtysa, z czym związane jest wykonywanie pewnych obowiązków na rzecz społeczności lokalnej. W ramach dwóch umów zlecenia zawartych z Urzędem Gminy w G. wykonał dwie prace. Pierwsza polegała na odczytach wodomierzy. Odwołujący wykonał tę pracę zdalnie. Każdy z mieszkańców ma zamontowany na swojej posesji wodomierz. Odwołujący zatelefonował do każdego z nich ze swojego domu i zapytał o stan wodomierza. Następnie uzyskaną wartość wpisał do protokołu i po jego uzupełnieniu żona odwołującego odesłała ten dokument pocztą do gminy. Za wykonanie tej pracy odwołujący otrzymał wynagrodzenie w wysokości odpowiadającej przemnożeniu 63 liczników i 6 zł brutto za jeden licznik. Wyplacono netto około 300 zł. Odwołujący nie jeździł do mieszkańców i osobiście nie spisywał wodomierzy. Praca z drugiej umowy zlecenia polegała na dostarczeniu mieszkańcom deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Odwołujący otrzymał te deklaracje w zaadresowanych i zapieczętowanych kopertach. Zatelefonował do mieszkańców, aby przyjechali do niego i odebrali deklaracje. Wszyscy się zgłosili i deklaracje odebrali. Odwołujący rozdał około 63 sztuk deklaracji. Za wykonanie tej pracy wnioskodawca otrzymał około 300 zł netto. Innych czynności odwołujący nie wykonywał w związku ze zleceniami. W ocenie odwołującego wykonanie tych prac nie wpłynęło na przedłużenie jego zwolnienia lekarskiego.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie zeznań odwołującego jako strony oraz na podstawie umów zlecenia .

Przechodząc do oceny prawnej Sąd Rejonowy powołał się na art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2021r. poz. 1133), zgodnie z którym ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Sąd Rejonowy wskazał, że zasiłek chorobowy ma zabezpieczać pracownikowi środki utrzymania w okresie, kiedy stan zdrowia stanowi czasową przeszkodę w ich zdobywaniu. Jeżeli w rzeczywistości taka sytuacja nie zachodzi, a pracownik uzyskując orzeczenie o niezdolności do pracy zamierzał jedynie wyłudzić świadczenie, to przepisy powinny mu w tym przeszkodzić. Utrata prawa do zasiłku chorobowego na podstawie art. 17 oparta jest na założeniu nierzetelności zwolnienia lekarskiego, tj. na uznaniu, że jeżeli zaistniały wymienione zachowania, to w rzeczywistości nie zachodziła sytuacja chroniona prawem, a pracownik nadużył prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego. Utrata prawa do zasiłku chorobowego w okolicznościach art. 17 ustawy zasiłkowej ma na celu nie tyle represjonowanie ubezpieczonego za zachowanie sprzeczne ze statusem chorego, lecz raczej przeciwdziałanie wypłacie świadczeń (zasiłku chorobowego lub wynagrodzenia gwarancyjnego) w okolicznościach, które ustawodawca ocenia jako nadużycie prawa. Jest to więc nie tyle sankcja za naganne z punktu widzenia interesów instytucji ubezpieczeniowej zachowanie się ubezpieczonego, co odebranie prawa do nienależnego świadczenia w związku z nie zachodzeniem chronionej sytuacji (por. Komentarz do art. 17 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa; Inetta Jędrasik-Jankowska).

W dalszej kolejności Sąd Rejonowy powołał się na art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021r. poz. 423) zgodnie z którym osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Odwołując się do ustaleń faktycznych sprawy, Sąd I instancji podniósł, że w okresach wskazanych w decyzji KRUS wnioskodawca przebywał na zwolnieniach lekarskich i pobrał zasiłek chorobowy, z powodu niezdolności do pracy po wypadku, w wyniku którego doznał urazu zmiążdżeniowego śródrezcza lewej (dominującej) ręki i amputacji palców II-V lewej ręki na poziomie śródrezcza. W takiej sytuacji zdaniem Sądu Rejonowego trudno uznać, że odwołujący nadużył prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Odwołujący nie pracował w gospodarstwie rolnym w czasie zwolnienia lekarskiego, bowiem nie był w stanie wykonywać ciężkich prac fizycznych w gospodarstwie. Sąd Rejonowy zaakcentował także pełnioną przez ubezpieczonego od kilku lat funkcję sołtysa i wywiódł, iż w czasie zwolnienia lekarskiego w ramach wykonywania tej funkcji zawarł dwie umowy zlecenia z Urzędem Gminy w G.. Wykonanie tych prac, za które otrzymał wynagrodzenie w kwotach po około 300 z netto za każdą z nich, legło u podstaw decyzji organu rentowego, który uznał je za wykonywanie pracy zarobkowej i zobowiązał odwołującego do zwrotu pobranego zasiłku chorobowego w kwocie 880zł. Prace te polegały na wykonaniu przez A. C. telefonów do mieszkańców i uzyskaniu od nich informacji o stanie wodomierzy a w drugim przypadku poinformowanie, aby zgłosili się po odbiór deklaracji dotyczącej odpadów komunalnych. Z twierdzeń odwołującego wynika, że zajęło mu to jeden dzień. Sąd Rejonowy dalej wywiódł, iż z ustalonego stanu faktycznego wynika, że prace te miały charakter incydentalny i nie wymagały od skarżącego żadnej aktywności poza zatelefonowaniem do mieszkańców i przeprowadzeniem z nimi rozmów. Odwołujący naniósł uzyskane od mieszkańców dane na protokół, który jego żona odesłała do gminy. W drugim przypadku mieszkańcy po telefonie od sołtysa zgłaszali się do niego i odbierali zapieczętowane zaadresowane pisma, przygotowane w urzędzie gminy. Trudno taką aktywność uznać za naganne wykonywanie pracy zarobkowej przez ubezpieczonego rolnika. Utrwalone w orzecznictwie również Sądu Najwyższego jest stanowisko, że za pracę zarobkową nie uznaje się jedynie sporadycznej, wymuszonej okolicznościami aktywności zawodowej (por. postanowienie SN z dnia 25.01.2016 r. III UK 82/15). Dalej Sąd meriti podniósł, że odwołujący z tytułu każdej z dwóch odrębnych umów zlecenia otrzymał kwotę około 300 zł netto, których to kwot nie sposób uznać za wynagrodzenie wskazujące na wykonywanie „pracy zarobkowej”, skoro nie jest choćby zbliżone do minimalnego miesięcznego wynagrodzenia za pracę i nie stanowi zabezpieczenia środków utrzymania odwołującego, co zostało potwierdzone w zapadających w analogicznych sprawach orzeczeniach sądowych.

Zdaniem Sądu brak jest też podstaw do stwierdzenia, że odwołujący wykorzystywał zwolnienie lekarskie niezgodnie z celem tego zwolnienia. Organ rentowy podnosił, że wykorzystywaniem zwolnienia lekarskiego w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia jest wykonywanie czynności mogących przedłużyć okres niezdolności do pracy. Pełnomocnik organu rentowego zarzucał, że odwołujący wykonując połączenia telefoniczne i obsługując smartfon wykorzystywał także lewą dłoń, a tym samym wykonywał czynności mogące przedłużyć okres niezdolności do pracy. Sąd meriti podniósł, że odwołujący doznał poważnego urazu, w wyniku którego utracił część dłoni, a zatem doznał stałego uszczerbku na zdrowiu. Wykonywanie przez niego codziennych czynności, jaką jest w dzisiejszych czasach obsługa telefonu i pomaganie sobie przy tym ręką, której urazu doznał, trudno uznać za taką czynność. Podobnym absurdem byłoby zakazanie odwołującemu wykorzystania ocalałych po wypadku palców dłoni do przytrzymania szczoteczki podczas mycia zębów, czy też łyżki podczas jedzenia. Z tych przyczyn Sąd Rejonowy, na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., mając na uwadze, że nie zostały spełnione przesłanki uzasadniające pozbawienie ubezpieczonego prawa do zasiłku chorobowego, zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że A. C. nie jest zobowiązany do zwrotu zasiłku chorobowego za sporny okres w kwocie 880 zł.

Apelację od wyroku wywiódł Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, zaskarżając wyrok w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono:

I. Sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które to naruszenie mogło mieć wpływ na wynik, sprawy, a mianowicie:

1. art. 233 § 1 k.p.c. - przez dokonanie oceny dowodów przez Sąd I instancji w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego w odniesieniu do dowodu w postaci zeznań odwołującego i uznaniu, że A. C. zawarł dwie umowy zlecenia z dnia 09.03.2020 r. oraz 07.01.2021 r. z Urzędem Gminy w G., w ramach wykonywania funkcji sołtysa, gdy w rzeczywistości wymienione umowy są umowami cywilnoprawnymi i ich niezbędnym składnikiem jest wola stron, a zawarcie wskazanych umów nie jest związana ze sprawowaniem funkcji sołtysa.

2. art. 233 § 1 k.p.c. - przez dokonanie oceny dowodów przez Sąd I instancji w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego w odniesieniu do dowodu w postaci zeznań odwołującego i uznaniu, że odwołujący w ramach umów zlecenia z dnia 09.03.2020 r. oraz 07.01.2021 r. wykonywał pracę sporadyczną, wymuszoną okolicznościami aktywności zawodowej, której nie można uznać za pracę zarobkową, gdy w rzeczywistości praca wykonana przez A. C. z racji wymienionych umów jest pracą zarobkową.

II. naruszenie prawa materialnego:

1. art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 299 ze zm.), poprzez błędną ich wykładnię, polegającą na wadliwym przyjęciu, że ubezpieczony nie wykonywał w okresie orzeczonej niezdolności, pracy zarobkowej oraz nie wykorzystywał zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia, gdy w rzeczywistości A. C. wykonywał pracę zarobkową co potwierdza dowód z jego zeznań, a także wykorzystał zwolnienie od pracy niezgodnie z celem zwolnienia, co przemawia za tym, że utracił prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

2. art. 84 ust. 1, 2 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 423) poprzez niezastosowanie i przyjęcie, że A. C. nie jest zobowiązany do zwrotu świadczenia z ubezpieczenia społecznego społecznych, gdy w rzeczywistości odwołujący nienależnie pobrał zasiłek chorobowy i jest zobowiązany do jego zwrotu.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania w całości.

W uzasadnieniu apelujący wskazał, że A. C. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy jako płatnik. W okresie od 18.02.2020 r. do 14.08.2020 r. oraz od 03.12.2020 r. do 31.05.2021 r. przebywał na zwolnieniu lekarskim z powodu jednostki chorobowej S-68 (urazowa amputacja nadgarstka i ręki). Z tytułu czasowej niezdolności do pracy ww. został wypłacony zasiłek chorobowy. W dniu 28.05.2021 r. rolnik złożył w Kasie oświadczenie oraz pismo z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 24.05.2021 r. potwierdzające, że podlegał ubezpieczeniu społecznemu jako osoba wykonująca umowę zlecenia na rzecz Gminy G. w okresach: 09.03.2020 do 30.03.2020, 08.01.2021 do 20.01.2021.

W dniu 21.06.2021 r. została wydana decyzja o żądaniu zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego znak(...)na mocy, której ustalono nadpłatę zasiłku chorobowego za okres: od 18.02.2020 r. do 17.04.2020 r. i od 03.01.2021 r. do 30.01.2021 r.

w kwocie 880,00 zł oraz zobowiązano do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego.

Zaskarżona decyzja została wydana prawidłowo, bowiem w świetle zaistniałych okoliczności odwołujący wykorzystał zwolnienie lekarskie w sposób niezgodny z przeznaczeniem, tj. podjął zatrudnienie na umowę zlecenia w okresach od 09.03.2020 r. do 30.03.2020 r. i od 08.01.2021 r. do 20.01.2021 r., tj. w czasie niezdolności do pracy. **Zatem** zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa utracił prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Apelujący nie zgodził się z orzeczeniem Sądu Rejonowego, zarzucając niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 17 ust 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1999 r o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 299 ze zm). Zdaniem apelującego interpretacja w.w przepisu przez Sąd jest niedopuszczalna, bowiem przepis ten mówi wprost, że ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego. Zasada ta dotyczy zarówno pracy na rzecz swojego pracodawcy podczas zwolnienia lekarskiego, jak również na rzecz innego pracodawcy. Jak wyjaśnia Sąd Najwyższy, pracą w rozumieniu przepisu art. 17 ust. 1 jest praca w potocznym tego słowa znaczeniu, w tym także wykonywanie różnych czynności na podstawie różnych stosunków prawnych - stosunku pracy, stosunków o charakterze cywilnoprawnym (np. umowa zlecenia), a także prowadzenie własnej działalności gospodarczej, samozatrudnienie (postanowienie SN z 6.6.2012 r., I UK 70/12).

Oznacza to, że ustawodawca w okolicznościach ww. przepisu nie zezwolił na podjęcie jakiejkolwiek pracy w okresie orzeczonej niezdolności do pracy. W przepisie art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej nie wskazał przesłanek pozwalających na wykonywanie czynności związanych z zatrudnieniem, na podstawie różnych stosunków prawnych. Dla kwestii prawa do zasiłku nie ma znaczenia, czy praca zarobkowa (lub inne aktywności sprzeczne z celem zwolnienia lekarskiego) przypadła w czasie całego zwolnienia lekarskiego, czy też wystąpiła sporadycznie, jednorazowo, w niepełnym wymiarze (wyrok SN z 25.04.2013 r., I UK 606/12), a także czy wynagrodzenie uzyskane w związku z pracą zabezpieczało środki utrzymania świadczeniobiorcy. Orzeczenie niezdolności do pracy ma na celu rekonwalescencję chorego i powrót do stanu zdrowia pozwalającego na ponowne wykonywanie pracy w celach zarobkowych. Natomiast zasiłek chorobowy ma zabezpieczać chorego przed utratą środków do życia. Gdyby ustawodawca dopuszczał możliwość świadczenia jakiejkolwiek pracy przez chorego, zabezpieczyłby jego prawa, poprzez orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy, czego ustawa nie przewiduje.

Apelujący podkreślił, że przesłanki art. 17 ust 1 cyt. ustawy nie zostały przez Sąd Rejonowy rozpatrzone oddzielnie. Przepis ten zawiera dwie odrębne i samodzielne przesłanki. Spełnienie jednej z nich jest wystarczające do pozbawienia prawa do zasiłku chorobowego. Jest to wykonywanie w okresie zwolnienia od pracy innej pracy zarobkowej lub wykorzystywanie zwolnienia lekarskiego od pracy w sposób niezgodny z jego celem.

W rozpatrywanej sprawie A. C. utracił uprawnienia do wypłaty zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia. Postawienie ubezpieczonemu zarzutu nadużycia prawa do świadczeń jest w pełni uzasadnione. Ubezpieczony świadomie w okresie zwolnienia lekarskiego, zawarł umowy zlecenia z Urzędem Gminy w G., tj. umowa z dnia 09.03.2020 r. oraz umowa z dnia 07.01.2021 r., a więc podczas trwania okresu zasiłkowego. Organ rentowy nie zgadza się z ustaleniem Sądu I instancji, że zawarcie i realizacja powyższych umów jest czynnością wynikającą ze sprawowania funkcji sołtysa. Przedmiotowe umowy zlecenia są umowami cywilnoprawnymi, gdzie warunkiem ich zawarcia jest wola stron. Gdyby A. C. poinformował Urząd Gminy w G., że jest niezdolny do pracy i przebywa na zwolnieniu lekarskim to gmina zawarłaby umowę z innym mieszkańcem sołectwa (np. członkiem rady sołectkiej), bądź gminy albo delegowałaby pracownika do wykonania czynności składających się na przedmiot umów. Obowiązujące przepisy prawa nie przewidują sankcji dla sołtysa, który nie spisuje danych z wodomierzy mieszkańców sołectwa oraz nie przekazuje tych danych urzędowi gminy, a także nie doręcza deklaracji dotyczących odpadów komunalnych. A. C. zawarł umowy zlecenia z własnej nieprzymuszonej woli jako osoba prywatna, a nie jako sołtys wsi, o czym świadczą chociażby komparacje zawartych umów zleceń. Nie ma więc wątpliwości, że A. C. podjął pracę zarobkową w okresie zwolnienia lekarskiego z tytułu niezdolności do pracy oraz wykorzystywał je w sposób niezgodny z jego przeznaczeniem, wypełniając dyspozycję art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Zatem, czynności wykonywane w związku z wykonaniem umów z dnia 09.03.2020 r. oraz z dnia 07.01.2021 r., nie są czynnościami wymuszonymi przez okoliczności aktywności społecznej lub wyższej konieczności, lecz wynikają z nieprzymuszonej woli A. C..

Ubocznie apelujący wskazał, że twierdzenia Sądu I instancji, które odnoszą się do wysokości osiągniętego wynagrodzenia z tytułu realizacji umów zleceń, zdaniem organu rentowego są nieprawidłowe. Sąd przyjął błędne porównanie osiągniętego wynagrodzenia z minimalnym miesięcznym wynagrodzeniem. Sąd I instancji pominął fakt, że realizowane umowy zlecenia przez A. C. są umowami cywilnoprawnymi. Z racji powyższego, Sąd I instancji,

według organu rentowego, winien przyjąć minimalną stawkę godzinową z tytułu umowy zlecenia i odnieść ją do wynagrodzenia. A. C. wskazał w odwołaniu, że wykonał umowę w ciągu jednego dnia. Minimalna stawka godzinowa brutto w 2020 r. wynosiła 17 zł, zaś w 2021 r. 18,30 zł. Hipotetycznie gdyby przyjąć, że odwołujący w związku z wykonaniem umowy pracował chociażby 8 godzin, w owym jednym dniu, to wysokość osiągniętego wynagrodzenia w wysokości 37,50 zł (300,00 zł / 8h), przekroczyłaby minimalną stawkę godzinową, zarówno w 2020 roku jak i 2021 roku. Zatem osiągnięte przez A. C. wynagrodzenie, uwzględniając jego nakład pracy, przyczyniło się do zabezpieczenia środków utrzymania odwołującego wbrew ustaleniom Sądu I instancji, wskazanych w uzasadnieniu. W podsumowaniu apelujący wskazał, że zaskarżona decyzja została wydana prawidłowo, zatem wniesienie apelacji przez organ rentowy jest całkowicie uzasadnione. A. C. nienależnie pobrał zasiłek chorobowy za okres od 18.02.2020 r. do 17.04.2020 r. oraz od 01.01.2021 r. do 30.01.2021 r. w kwocie 880 zł, dlatego winien go zwrócić.

SĄD OKRĘGOWY ZWAŻYŁ:

Apelacja organu rentowego jest w pełni zasadna. Jej zarzut naruszenia przez sąd meriti art. 233 kpc. oraz wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego znalazły pełną akceptację Sądu Okręgowego.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2021r. poz. 1133) ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Jak trafnie podnosi apelujący, cytowany przepis zawiera dwie odrębne i samodzielne przesłanki, co oznacza, że spełnienie jednej z nich jest wystarczające do stwierdzenia utraty prawa do zasiłku chorobowego. W sprawie organ rentowy wywodził spełnienie obu przesłanek przez wnioskodawcę, choć już na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku wywodził spełnienie przez odwołującego przesłanki pracy zarobkowej w czasie orzeczonej niezdolności do pracy. Natomiast wnioskodawca wywodził, że zwolnienie lekarskie dotyczyło prac rolniczych i wykorzystywał je zgodnie z celem powstrzymując się od działalności rolniczej. Natomiast obowiązki z umowy zlecenia zostały przez niego realizowane w ciągu jednego dnia, częściowo telefonicznie.

Odnosząc się do drugiej z przesłanek z art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, stwierdzenie czy faktycznie wykonywanie przez odwołującego pracy zarobkowej było sprzeczne z celem udzielonego zwolnienia lekarskiego, jako mogące przedłużyć okres niezdolności do pracy, to w niniejszej sprawie nie prowadzono postępowania dowodowego w tym kierunku przez dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, co było zresztą zbędne. Pozostawała bowiem otwarta pierwsza przesłanka, tj. wykonywanie pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy, czego odwołujący nie kwestionował.

Ustawodawca uregulował odrębnie sytuacje, w których ubezpieczony traci prawo do zasiłku chorobowego (art. 17 ust. 1 i 2 ustawy zasiłkowej). Wiąże się to zawsze z negatywną oceną jego zachowań. Zalicza się do tych sytuacji między innymi działania ubezpieczonego polegające na wykonywaniu pracy zarobkowej w czasie zwolnienia lekarskiego. Pracą zarobkową, o której mowa w art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, jest każda aktywność ludzka, niezależnie od stosunku prawnego, w ramach której jest realizowana, której skutkiem jest uzyskanie dochodu. Nie ma natomiast znaczenia, czy konkretna praca jest podejmowana w celu zarobkowym, a więc czy osiągnięcie dochodu było głównym motywem jej podjęcia. Spełnienie tej przesłanki było wielokrotnie przedmiotem oceny zarówno ze strony Sądu Najwyższego, jak i sądów powszechnych. W orzecznictwie dominuje podejście przypisujące zarobkowy charakter każdej działalności przynoszącej jakikolwiek dochód. Nie dotyczy to jedynie sporadycznych, incydentalnych i wymuszonych okolicznościami przejawów aktywności zawodowej (por.m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 5 kwietnia 2005 r., z 12 maja 2005 r., I UK 275/04, I UK 44/05, z 15 czerwca 2007 r., II UK 223/06).

W ustalonym przez Sąd I instancji stanie faktycznym sprawy, nieuprawniona jest jego ocena, że odwołujący zawarł umowy zlecenia na odczyt wodomierzy i na dostarczenie mieszkańcom deklaracji o wysokości opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi w ramach pełnienia funkcji sołtysa, oraz że wykonywana przezeń praca

w ramach tych umów, w czasie orzeczonej niezdolności do pracy, miała charakter sporadyczny i była wymuszona okolicznościami aktywności zawodowej.

Podkreślenia przede wszystkim wymaga, że umowy zlecenia zawarte przez A. C., to umowy cywilno- prawne, a wykonywana w ramach tych umów praca, nie wynikała z pełnienia funkcji sołtysa, jak ocenił to błędnie Sąd Rejonowy. Przedmiotowe umowy wnioskodawca zawierał jako osoba fizyczna, wyrażając w nich wolę wykonania określonej w umowach pracy, za ustalonym przez strony wynagrodzeniem. W związku z tym wykonywanie pracy przez ubezpieczonego w czasie zwolnienia lekarskiego, jak trafnie wskazuje apelujący, nie były czynnościami wymuszonymi przez okoliczności aktywności społecznej wynikającej z funkcji sołtysa lub były podyktowane z wyższej konieczności, lecz wynikają z nieprzymuszonej woli A. C.. Nie budzi też wątpliwości, że umowy te zostały zrealizowane w okresie orzeczonej niezdolności do pracy i że miały charakter zarobkowy. To oznacza, że po stronie odwołującego została spełniona pierwsza z przesłanek z art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, powodująca ustanie prawa do zasiłku chorobowego za cały okres orzeczonej niezdolności do pracy. Argumentacja Sądu Rejonowego powtórzona de facto za odwołującym, że nie pracował w gospodarstwie rolnym w czasie zwolnienia lekarskiego, bowiem nie był w stanie wykonywać ciężkich prac fizycznych z powodu urazu zmiążdżeniowego śródreżca lewej (dominującej) ręki i amputacji palców II-V lewej ręki na poziomie śródreżca, w związku z tym odwołujący nie nadużył prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, jest nie do zaakceptowania. Wypacza ona bowiem prawidłową wykładnię art. 17 ustawy zasiłkowej przedstawioną powyżej. Na ocenę wykonywania przez odwołującego pracy zarobkowej w czasie orzeczonej niezdolności do pracy, na podstawie rzeczonych umów zlecenia, pozostaje bowiem bez wpływu niewykonywanie pracy rolniczej w tym czasie.

Zaskarżoną decyzją zobowiązano wnioskodawcę do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia zasiłkowego, z powołaniem się na art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021r. poz. 423), mający zastosowanie poprzez art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników

(Dz.U.2021.266 t.j. z dnia 2021.02.10).

Zgodnie z 84 ust. 1 osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania (ust. 2 pkt 1).

Istotną cechą nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczeń społecznych jest świadomość osoby pobierającej świadczenie co do nieprzysługiwania jej prawa do tego świadczenia w całości lub w części od początku albo w następstwie mających miejsce późniejszych zdarzeń (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2019 r., I UK 285/18 i przywołane w jego uzasadnieniu inne orzeczenia).

Podstawowym warunkiem uznania, że wypłacone świadczenie podlega zwrotowi na podstawie ustawy systemowej, jest po pierwsze - brak prawa do świadczenia oraz po drugie - świadomość tego po stronie osoby przyjmującej to świadczenie, płynąca ze stosownego pouczenia. Obie te przesłanki wystąpić muszą w trakcie pobierania świadczenia, a nie po zaprzestaniu jego wypłaty. Organ rentowy może domagać się zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu można przypisać złą wolę. Obowiązek zwrotu obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze wiedząc, że mu się nie należy, co dotyczy zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń (ust. 2 pkt 1 u.s.u.s.), jak też tej osoby, która uzyskała świadczenia na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów, albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd instytucji ubezpieczeniowej (art. 84 ust. 2 pkt 2 tej ustawy). W prawie ubezpieczeń społecznych "świadczenie nienależnie pobrane", to nie tylko "świadczenie nienależne" (obiektywnie, np. wypłacane bez podstawy prawnej), ale także "nienależnie pobrane", a więc pobrane przez osobę, której można przypisać określone cechy

dotyczące stanu świadomości (woli) lub określone działania (zaniechania). Świadomość nienależności świadczenia może mieć źródło w pouczeniu udzielonym przez organ rentowy co do okoliczności powodujących konieczność zwrotu świadczenia bądź też może wynikać z zawinionego działania osoby, która spowodowała wypłatę świadczeń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2021 r. II USKP 30/21, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2020 r. **III UK 72/19**).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, istnieją uzasadnione podstawy do stwierdzenia braku prawa do świadczenia po stronie odwołującego. Po drugie, wnioskodawca – wbrew jego twierdzeniom- był także pouczone o powodach utraty prawa do zasiłku chorobowego w decyzji z 18 marca 2020r. i z dnia 4.01.2021r. przyznającej świadczenie chorobowe (k.1 odwrót - 2). Trudno więc uznać , że odwołujący nie miał świadomości skutków wykonywania pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy. Świadczenie pobrane przez odwołującego jest zatem świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 84 ust.2 pkt 1 ustawy systemowej i podlega zwrotowi. Zaskarżony wyrok zapadł więc z naruszeniem prawa procesowego – art. 233 kpc. , a w konsekwencji także z naruszeniem prawa materialnego , tj. art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej i art. 84 ust. 1 i 2 ustawy systemowej. Skutkuje to jego zmianą i oddaleniem odwołania A. C. od zaskarżonej decyzji organu rentowego z 21 czerwca 2021r.